

Udskriftsdato: 19. december 2025

2008/1 BSF 83 (Gældende)

Forslag til folketingsbeslutning om en ombudsmand for studerende

Ministerium: Folketinget

Forslag til folketingsbeslutning

om en ombudsmand for studerende

Folketinget pålægger regeringen inden udgangen af folketingsåret 2009-10 at oprette en national studenterombudsmandsinstitution, som kan bistå studerende ved alle landets videregående uddannelsesinstitutioner i klagesager vedrørende deres uddannelsessteder eller myndighederne og således øge studenternes retssikkerhed og fremme ministeriernes og institutionernes kvalitetssikring i behandlingen af klagesager samt udvikling af enkle og klare regler og procedurer vedrørende studierne.

Studenterombudsmanden skal være uafhængig og have eget sekretariat.

Forud for etableringen af en studenterombudsmand skal der senest inden udgangen af 2009 foretages en udredning om etablering af institutionen, herunder klargøring af den kommende institutions vægtning mellem særlig følgende tre indsatsområder:

- Studenterombudsmandens muligheder for generelle tiltag, f.eks. at påpege uhensigtsmæssigheder, udarbejde forslag til afklaring, forbedring, sammenskrivning eller eventuelt harmonisering af procedurer og regler vedrørende studier, studieforvaltning og studieinformation, også mellem ministerområderne, og således sikre forbedringer af de studerendes forhold på det enkelte fag og studium og dermed også mindske studenternes besvær med at skulle følge måske forskellige regelsæt igennem studieforløbet.
- Studenterombudsmandens muligheder for at tage sager op på eget initiativ, herunder ikke mindst sager, der har generel interesse.
- Studenterombudsmandens behandling af konkrete (indsendte) klager.

Bemærkninger til forslaget

Formålet med forslaget er at styrke retssikkerheden for de studerende ved de videregående uddannelsesinstitutioner og undgå forskelsbehandling og diskrimination samt sikre kvaliteten af administrationen på uddannelsesstederne ved at identificere huller eller overflødige regler i systemet. Således vil forslaget også kunne bidrage til at smidiggøre sagsgangene og de studerendes studieforløb.

Studerenterombudsmandsinstitutionen skal ikke træde i stedet for det nuværende klagesystem, men skal ses som en hjælp til den studerende, således at klageforløbet bliver mere smidigt og redeligt. Således kan den studerende søge rådgivning og vejledning om klagesager hos ombudsmanden samt anmode om ombudsmandens udtalelse i en specifik klagesag.

De videregående uddannelser hører under flere fagministerier, bl.a. Videnskabsministeriet, Undervisningsministeriet og Kulturministeriet. Klageadgangene er i dag reguleret i en række forskellige love og bekendtgørelser. Klagevejene er forskellige afhængigt af, om der er tale om klager over meritafgørelser, eksamensform, indhold og bedømmelse, adgangskrav eller andet. Således kan procedurerne ofte forekomme ugenomsommelige for den studerende, og det kræver meget tid og mange kræfter at komme igennem et klageforløb.

Samtidig kan det for den studerende synes som en uoverskuelig og ulige kamp mod »systemet« at klage. De interne klageprocedurer betyder, at kolleger ofte bedømmer klager over hinanden, og der kan sættes spørgsmålstegn ved uvildigheden i afgørelsen. Klageforløb tager ofte meget tid og energi fra den studerende, der står alene i klagerollen.

Med en studenterombudsmand vil den studerende blive bistået i sin sag og kan således fortsat vie sin primære energi og sine kræfter til studiet.

Der er ikke overblik over, hvor mange klagesager uddannelsesinstitutionerne hvert år behandler. En af grundene hertil er, at der findes så mange forskellige klageinstanser og niveauer, at det gør det vanskeligt at foretage en samlet opgørelse. Men eksemplerne på uheldige klageforløb er desværre mange. Forkert klagevejledning, unødige forsinkelser i sagsbehandlingen, omgåelse af klage regler og fejl i sagsbehandlingen er nogle af de problemer, de studerende støder på – problemer, som betyder, at klageforløb trækker i langdrag og opleves unødigt strabadserende og belastende for studieforløbet og endda kan medføre studietidsforlængelse.

Sagen om opkrævning af ulovlig brugerbetaling på Erasmus Mundus-uddannelserne viser med al ønskelig tydelighed, hvordan de studerende kan havne i en klemme mellem universitetet på den ene side og ministeriet på den anden side. Videnskabsministeriet har således nægtet at gå ind i de konkrete sager om ulovlig brugerbetaling, førend universitetet har truffet en afgørelse, og da dette endnu ikke er sket, kan de berørte studerende ikke gøre andet end at vente.

Ud over de mange eksempler på meritsager og klager over vejledning eller karakterer er der en lang række eksempler på situationer, hvor den studerendes retstilling i dag er tvivlsom. Det kan være ændringer i studieordningen midt på semesteret; skemaer, der ikke hænger sammen; problemer med at kombinere studier på tværs af fakulteter med forskellig semesterstruktur; manglende forskningsbaseret undervisning; mangel på specialepladser; pensumlister med bøger, der ikke er tilgængelige; dårlig eller manglende vejledning om klageadgange; lang ventetid for specialekarakterer; diskrimination ved sagsbehandling m.v.

Der er således mange tilfælde, hvor der ikke nødvendigvis er grundlag for en klagesag, men hvor den studerende oplever, at uddannelsesstedet ikke leverer den uddannelse, den studerende har krav på. Det kan være en mistanke om diskrimination, som skal afklares, eller manglende information og dårlig vejledning. I bl.a. disse tilfælde ville det stille den studerende langt bedre med en uvildig instans, som kan forholde sig til, om de studerende bliver behandlet ordentligt.

Studeraterombudsmandens konkrete opgaver kan variere fra rådgivning og vejledning om rettigheder og klagemuligheder samt bistand til studerende i klagesager og til behandling af emner på eget initiativ vedrørende studerendes rettigheder og vilkår samt uddannelsesmæssige spørgsmål.

Erfaringer fra andre lande

I flere andre lande er der allerede etableret ombudsmandsinstitutioner for studerende. Disse er typisk placeret på de enkelte universiteter.

Det gælder f.eks. University of Kansas, <http://www2.ku.edu/~ombuds/>, Cornell University, www.ombudsman.cornell.edu, Harvard University, <http://www.universityombudsman.harvard.edu/> og University of South Carolina, <http://www.sc.edu/ombuds/> i USA. Men også i bl.a. Australien, Canada, Spanien, Italien og England kender man fænomenet.

Disse lokalt forankrede ombudsmænd varetager forskellige opgaver relateret til de studerendes og i nogle tilfælde også de ansattes retssikkerhed, f.eks. at håndtere uenigheder, klager og konfliktløsning, yde vejledning og informere, afholde workshops og dialogmøder, udtale sig om nye politikker, procedurer og strukturændringer. Det er uafhængige, neutrale og upartiske instanser, som garanterer fortrolighed.

En national instans

Aarhus Universitet har tidligere forsøgt at oprette en lokal studenterombudsmand, men stødte på vanskeligheder, idet benyttelse af betegnelsen »ombudsmand« kræver lovhjemmel. På den baggrund har bl.a. Aarhus Universitet, Studenterrådet i Århus og Frit Forum opfordret til, at der oprettes en national ombudsmand for studerende.

Socialdemokratiet mener, at det vil være mest fornuftigt med en national studenterombudsmand i stedet for lokalt placerede instanser, da uafhængigheden af den enkelte institution er central og der dermed sikres armslængde. Derfor foreslår Socialdemokratiet, at der bliver tale om én samlet enhed, som kan behandle sager fra studerende ved alle videregående uddannelsesinstitutioner.

Forud for oprettelsen af studenterombudsmandsinstitutionen skal der foretages en udredning, som kan afklare opgavernes vægtning, og hvilke kompetencer ombudsmanden skal have, samt hvilken placering der er mest optimal for en sådan instans. Det afgørende er, at ombudsmanden bliver uafhængig af uddannelsesinstitutionerne og ministerierne, og at der bliver en klart defineret og afgrænset opgaveportefølje til gavn for de studerende. Socialdemokratiet forventer, at regeringen på baggrund af udredningen vil drøfte den endelige etablering af studenterombudsmandsinstanden med Folketingets partier.

Omkostninger

Forslaget vurderes at koste årligt 12-16 mio. kr. til etablering og drift af den selvstændige instans. Omkostningerne afhænger af, hvor mange studerende der vil gøre brug af ombudsmanden i klagesager. Potentielt kan forslaget lette de samlede administrative omkostninger i klagesager. Den forholdsvis begrænsede etablerings- og driftsomkostning foreslås finansieret af generelle reserver eller ved forholdsmæssige træk på Videnskabsministeriets, Undervisningsministeriets og Kulturministeriets bevillinger.

Skriftlig fremsættelse

Kirsten Brosbøl (S)::

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om en ombudsmand for studerende.

(Beslutningsforslag nr. B 83).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.